

La Convenció marc de les Nacions Unides sobre Canvi Climàtic (1992)

Víctor M. Sánchez

P08/93117/01366

Universitat Oberta
de Catalunya

www.uoc.edu

Índex

1. Conceptes generals	5
1.1. Presentació doctrinal de les lectures	5
1.1.1. Què és la CMNUC?	5
1.1.2. Aportacions normatives	5

1. Conceptes generals

Els conceptes generals que abordarem en aquest mòdul són:

- 1) Objectius de la CMNUCC
- 2) Responsabilitat comuna i principi de tracte diferenciat
- 3) Obligacions de les parts
- 4) Estructura política, administrativa i científica

1.1. Presentació doctrinal de les lectures

1.1.1. Què és la CMNUCC?

La Convenció marc de les Nacions Unides sobre el canvi climàtic (1992) va entrar en vigor el 21 de març de 1994. Després del primer informe elaborat per l'IPCC (1990), l'Assemblea General de l'ONU va decidir crear el Comitè Internacional de Negociació (CIN) a fi de facilitar les negociacions internacionals d'un tractat que tingués com a objecte de regulació el canvi climàtic. El CIN va complir el seu compromís i va presentar el text perquè s'aprovés a la Conferència de Rio (1992).

La CMNUCC és el primer instrument multilateral internacional en el qual els Estats parts es comprometen, conjuntament, a una estratègia general d'estabilització de les emissions dels gasos d'efecte d'hivernacle.

En l'actualitat, més de 180 estats han ratificat aquest text normatiu, la qual cosa el converteix en un dels tractats internacionals de major acceptació universal. La Comunitat Europea i tots els seus estats membres figuren entre les parts del tractat i com a tals estan obligats a complir-ne les disposicions. També els Estats Units.

1.1.2. Aportacions normatives

Més enllà de la retòrica, els compromisos tangibles assumits pels estats parts en aquesta primera resposta jurídica internacional al canvi climàtic van ser relativament escassos, d'acord amb certes expectatives inicials. La fruita no era encara madura per a acceptar propostes concretes de reducció d'emissions afavorida per la CE i el grup AOSIS. Va prevaler llavors, davant dels mals auguris del fracàs complet del text, el principi d'inclusió. Millor tots, encara que amb pocs compromisos, que uns quants, entre els quals no figura els Estats Units,

el major emissor de gasos d'efectes hivernacle. En el primer envit es va preferir deixar per a millor moment l'establiment d'un calendari específic de reduccions d'emissions de gasos d'efecte d'hivernacle.

Què aporta de valor la CMNUCC?

Diversos aspectes:

a) Fixació d'un objectiu comú o compartit per tots els Estats participants.

Al seu art. 2:

"aconseguir... l'estabilització de les concentracions de gasos d'efecte d'hivernacle en l'atmosfera a un nivell que impedeixi interferències antropògenes perilloses en el sistema climàtic... en un termini suficient per a permetre que els ecosistemes s'adaptin naturalment al canvi climàtic..."

Com veureu, el llenguatge és molt diplomàtic però també precís: 'estabilització' no és el mateix que 'reducció' i "adaptació", i pressuposava el reconeixement que no havia recordat realment revertir la situació existent.

b) Consagració del principi de tracte diferenciat. Encara que tots els estats es comprometen a impulsar l'objectiu comú, s'assumeix, com feia l'IPCC al seu primer informe d'avaluació (1991), que la proporció major de les emissions de GEI passades i presents té el seu origen en els PD. A ells els correspon, per tant, el pes principal en l'estabilització de les seves emissions, mentre que els PVD encara poden continuar incrementant les seves emissions per a cobrir les seves necessitats de desenvolupament social i econòmic.

Segons l'art. 3:

"Les parts haurien de protegir el sistema climàtic en benefici de les generacions presents i futures, sobre la base de l'equitat i de conformitat amb les seves responsabilitats comunes però diferenciades i les seves respectives capacitats. En conseqüència, les parts que són països desenvolupats haurien de prendre la iniciativa respecte a combatre el canvi climàtic i els seus efectes adversos."

c) Règim jurídic diferenciat. D'acord amb aquest punt de partida, la Convenció crea un règim jurídic diferenciat, basat essencialment en el grau de desenvolupament dels estats i la seva contribució en el passat a la creació del problema. El seu article 4.1 fixa les obligacions comunes de totes les parts al tractat, molt genèriques. Però els estats parts, recollits a l'annex I i l'annex II de la Convenció, assumeixen un conjunt d'obligacions jurídiques i d'assistència tècnica i financer més àmplies (art. 4.2, 4.3 i 4.5 en especial). Es feia honor, d'aquesta manera, al principi de tracte diferenciat. El lideratge de les accions per a combatre el canvi climàtic recau en els responsables directes del problema. No obstant això, totes aquestes obligacions afegides dels PD, com veureu a l'article 4.2., eren d'una naturalesa gandula, allunyades de la creació d'obligacions de resultat relatives a la reducció quantitativament vinculant de les emissions en una data determinada.

"Les parts que són països desenvolupats i les altres parts incloses a l'annex I es comprometen específicament al que s'estipula a continuació:

a) Cada una d'aquestes parts adoptarà polítiques nacionals i prendrà les mesures corresponents de mitigació del canvi climàtic, limitant les seves emissions antropògenes de gasos d'efecte d'hivernacle i protegint i millorant els seus claveguerons i dipòsits de gasos d'efecte d'hivernacle. Aquestes polítiques i mesures demostraran que els països desenvolupats estan prenent la iniciativa respecte a modificar les tendències a més llarg termini de les emissions antropògenes, de manera concorde amb l'objectiu de la present Convenció, reconeixent que la tornada abans de finals del decenni actual als nivells anteriors d'emissions antropògenes de diòxid de carboni i altres gasos d'efecte d'hivernacle no controlats pel Protocol de Mont-real contribuiria a tal modificació, i tenint en compte les diferències de punts de partida i enfocaments, estructures econòmiques i bases de recursos d'aquestes parts, la necessitat de mantenir un creixement econòmic fort i sostenible, les tecnologies disponibles i altres circumstàncies individuals, així com la necessitat que cada una d'aquestes parts contribueixi de manera equitativa i apropiada a l'acció mundial per a l'assoliment d'aquest objectiu.

Estats de l'annex I

Alemanya
 Austràlia
 Àustria
 Belarús *
 Bèlgica
 Bulgària *
 Canadà
 Comunitat Europea
 Txecoslovàquia *
 Dinamarca
 Espanya
 Estats Units d'Amèrica
 Estònia *
 Federació de Rússia *
 Finlàndia
 França
 Grècia
 Hongria *
 Irlanda
 Islàndia
 Itàlia
 Japó
 Letònia *
 Lituània *
 Luxemburg
 Noruega
 Nova Zelanda
 Països Baixos
 Polònia *
 Portugal
 Regne Unit de la Gran Bretanya i Irlanda del Nord
 Romaniaa *
 Suècia
 Suïssa
 Turquia
 Ucraïna *

* Països que estan en procés de transició a una economia de mercat. "

d) **Establiment d'un sistema periòdic d'impuls polític.** L'avenç progressiu en la realització de l'objectiu principal de la Convenció es fia a la convocatòria periòdica de la Conferència de les parts¹. Davant de la impossibilitat inicial d'adoptar obligacions més detallades, la Convenció crea un fòrum de discussió periòdica, en el qual participen tots els països obligats per la CMNUC. Estats escèptics sobre el canvi climàtic i les estratègies per a la seva mitigació, i altres de convençuts de la seva gravetat, es reuneixen per a dialogar, revisar

⁽¹⁾L'art. 7 de la CMNUCC recull les funcions, composició i reunions de la Conferència de les parts.

l'aplicació del CMNUCC i, si escau, aprovar mecanismes de reforçament dels compromisos assumits en funció de l'evolució política o científica. Així va succeir el 1997 amb l'aprovació del Protocol de Kyoto (1997).

e) **Fixació d'un aparell científic i administratiu** bàsics per a donar seguiment al tema i vigilar el compliment per part dels estats de les obligacions assumides. Estan recollits als articles 9 i 10 de la CMNUCC i les seves competències van ser desenvolupades, essencialment, mitjançant la Decisió 6 de la Primera conferència de les parts celebrada a Berlín (1995).

Lectures complementàries

Document 8. CMNUCC (1992) publicada en el BOE després de la seva ratificació per Espanya. Llegiu atentament la CMNUCC per a veure el conjunt d'obligacions i mecanismes de seguiment creats per aquest tractat.

Document 9. Pàgina web oficial de seguiment de les reunions sostingudes per la Conferència de les parts i la seva preparació.

Document 10. Decisió 6/CP.1. Organismes subsidiaris de la Convenció. Desenvolupa els mecanismes de seguiment de les obligacions de la Convenció.

Activitat. Aspectes a analitzar

1) Classifiqueu la Conferència de l'informe conforme a l'ordenació de mecanismes d'aplicació dels tractats recollits al document 7² sobre "El dret internacional del medi ambient" escrit per Adriana Fabra.

⁽²⁾**Document 7.** "El dret internacional del medi ambient", per Adriana Fabra. En aquest escrit, l'autora fa una presentació general de les característiques del dret internacional del medi ambient. Quan neix, per quines raons, en quina mesura les organitzacions internacionals i altres actors no estatals han fet avançar el seu ràpid desenvolupament, quin és la tipologia general de mecanismes d'aplicació, etc.

2) Quins altres òrgans crea la Convenció? Feu també una classificació per raó de les seves funcions.

3) Detecteu en el preàmbul i a l'article 3 referències al principi de diferenciació entre els PD i els PVD. Compareu les obligacions que assumeixen totes les parts amb qui assumeixen els estats de l'annex I i II llegint atentament l'article 4.

4) A quin principi respon la separació entre els estats de l'annex I i els estats de l'annex II?

5) Relacioneu el tractat diferenciat amb els principis com el de "qui contamina paga", el "principi d'equitat", o el "principi de cooperació".

6) Identifiqueu els principals mecanismes o mitjans d'aplicació dels compromisos de la CMNUCC.

7) Com integra la CMNUCC la participació de les organitzacions internacionals i les ONG implicades en el canvi climàtic? Quin valor aporten?